

Просторові системи послуг

Запропонована читачам наукова монографія завідувача кафедри туризму Львівського національного університету імені Івана Франка, кандидата економічних наук, доцента Мальської Марти Пилипівни присвячена дослідженню проблем, пов'язаних із просторовою структурою та взаємним впливом систем, що формують просторову суспільну систему. Це цілком логічно, оскільки розвиток ринкових відносин дає змогу розглядати систему послуг не лише як необхідний елемент структури національної економіки у процесі відтворення, але й як сферу, котра забезпечує розвиток підприємництва та створення нових робочих місць, що, своєю чергою, сприяє економічному зростанню та підвищенню динаміки національної економічної системи.

Структурно монографія складається з передмови, семи розділів, 24 підрозділів, післямови та списку використаної літератури.

Актуальність проведеного дослідження визначається необхідністю поглибленого аналізу та переосмислення методологічних та методичних основ формування конкурентного ринку послуг у суспільних просторових системах з метою подальшої розробки ефективних управлінських інструментів, які б забезпечили для українських компаній стійкі конкурентні позиції з врахуванням

низки специфічних аспектів, зокрема економічних, організаційних правових, соціальних, політичних тощо.

У першому розділі «*Теоретико-методологічні засади організації та функціонування суспільних просторових систем*» розглянуто теоретичні основи дослідження суспільних просторових систем (людина – середовище), зокрема, специфіку застосування системного підходу до їх вивчення, а також прослідковується взаємозв'язок ринку послуг із функціонуванням суспільно-просторових систем.

Рецензована книга відображає новітні тенденції зростання зацікавлення економічної науки творчими здібностями людини, шляхами їх активізації, що збігається з загальними трендами розвитку сучасної науки загалом. У контексті економічної теорії це передбачає перехід до «людського виміру» життя суспільства, постановку індивіда як виробника та споживача в центр суспільної просторової системи.

Другий розділ – «*Суспільно-економічні основи вивчення функціонування, розвитку та просторової організації системи послуг*» – присвячено з'ясуванню сутності та значення економіки послуг, формулюванню гео-соціо-економічної характеристики послуг та визначенню критеріально-функціональних ознак послуг. Окреме місце у книзі відведено

з'ясуванню місця сфери послуг у системі національної економіки, і це цілком слушно – адже з розвитком ринкових відносин сфера послуг щораз більше стає учасником і навіть виразником цих відносин, котрі відповідно змінюються адекватно до формування нових ієрархічних комплексів у системі цінностей та потреб. Зміни у структурі споживання визначають зростання ролі послуг, що є важливим чинником розвитку суспільного виробництва.

У третьому розділі «*Концептуальні підходи до формування та функціонування просторових систем послуг*» проаналізовано теоретичні засади розміщення послуг, зокрема, розглянуто проблему розселення як об'єктивну основу формування просторових систем послуг, які, своєю чергою, відповідно до цього стають одним із головних як об'єктів дослідження регіональної економіки.

Великі можливості для аналізу впливу сфери послуг на процес суспільного відтворення дає аналіз сфери послуг з позиції її потенціалу. Такий підхід, зокрема, дає змогу автору дослідити такі важливі соціально-економічні проблеми, як зростання зайнятості та рівня життя населення, підвищення ефективності суспільного виробництва тощо.

Четвертий розділ монографії – «*Формування просторових систем послуг в умовах ринкової трансформації національної економіки України*» – присвячено розгляду особливостей формування ринку послуг в Україні, впливу кон'юнктури попиту і пропозиції на розвиток цього ринку, а також особливостям його просторово-функціональної сегментації.

У п'ятому розділі – «*Порівняльний аналіз функціонування та просторової організації систем послуг регіону (на прикладі Львівської та Тернопільської областей)*» – проаналізовано трансформаційні чинники розвитку просторових систем послуг України, зокрема, особливості ринкових трансформацій просторових систем послуг Львівської та Тернопільської областей, а також визначено основні напрями вдосконалення просторової організації систем послуг на національному та регіональному рівнях. Для цього, зокрема, запропоновано такий алгоритм:

- 1) формування конкурентного середовища;
- 2) створення ринкової інфраструктури;
- 3) перебудова механізму та організаційної структури управління розвитком просторових систем послуг.

М.П. Мальська зазначає, що форми реалізації перелічених завдань можуть бути достатньо різноманітними. Серед можливих варіантів, наприклад, «... створення кооперативів, малих підприємств, асоціацій виробників, споживачів послуг; формування інноваційного фонду для їх розвитку; розроблення цільових програм розвитку ПСП; утворення ринку капіталу, засобів виробництва для сфери послуг». Автор підсумовує, що внаслідок цього «... можна отримати конкурентне середовище, розширити кількість товаровиробників і підвищити якість послуг, збільшити їх асортимент; змінити форми власності й джерела фінансування».

Шостий розділ книги – «*Тенденції розвитку туризму в світовій системі*»

послуг» – присвячено з’ясуванню ролі та місця туризму у глобалізованій економіці, розглянуто етапи розвитку міжнародного туризму та основні тенденції його розвитку. Цей розділ у монографії є особливо цікавим, оскільки туризм сьогодні є одним із найважливіших чинників світових інтеграційних процесів, а туристичний бізнес стає дедалі важливішим сектором у багатьох національних економіках, і сьогодні туризм за багатьма показниками (зокрема, за співвідношенням витрат і прибутків, а також з позиції врахування еколого-економічних критеріїв) де-факто став одним із лідерів у світовому експорті товарів та послуг.

У сьомому розділі – *«Особливості формування та розвитку просторових систем туристичних послуг»* – розглянуто сутність та роль туризму в розвитку суспільних просторових систем, проаналізована просторова система туристичних послуг Львівської області та запропоновані напрями вдосконалення державного регулювання розвитку просторових систем туристичних послуг.

Наукова новизна представлених у монографії результатів полягає у комплексному дослідженні основ

становлення та розвитку просторових систем туристичних послуг та в розробці науково-методичних та практичних рекомендацій з формування конкурентного ринку туристичних послуг у регіоні в сучасних умовах.

На майбутнє хотілося б побажати авторці більш детально розробити її безперечно цікаву та корисну концепцію вдосконалення просторової організації систем послуг на національному та регіональному рівнях. Можна, зокрема, розширити список потенційних варіантів та шляхів такого вдосконалення, запропонувати класифікацію варіантів та провести їх компаративний аналіз. Однак це вже радше не стільки зауваження, скільки настанова для подальших досліджень.

Що ж стосується аналізованої зараз праці, то не викликає жодного сумніву, що монографія М.П. Мальської «Просторові системи послуг (теорія, методологія, практика)» є безумовно цікавою, дослідження – актуальним, а книга – корисною не лише для науковців, керівників чи практичних працівників органів управління, а й для аспірантів та студентів.

Надійшло 29.04.2010.